

Ísland og Íslensk vísindi erlendis.

I.

Mr. Adam Rutherford skrifar mér, að austur á Indlandi hafi bók hans „Icelands great Inheritance“ (Hinn mikli arfur íslensku þjóðarinnar) vakið svo mikinn áhuga, að hún hefir verið þýdd á þarlent mál, sem hann segir heita malayalam. Sendi hann mér þýðinguna, en eg þekki þar engan staf; er líklegt að fátt muni hafa verið um Ísland að lesa á því máli áður, og ekki ófróðlegt, að einmitt Buddhatrúarmönnum skuli þykja rit þetta svona merkilegt. En hjá þeim er stórum meira um spámannlega andagift en vestar í löndum.

Mr. Rutherford er mjög vongóður um að sá skilningur, sem hann heldur fram á þýðingu íslensku þjóðarinnar fyrir mannkynið, muni öðlast viðurkenningu heimsins, og er ekki í neinum efa um að þar standi að hin æðstu öfl tilverunnar. Væri betur að satt reyndist, því að þar liggur við öll framtíð eigi einungis þessarar þjóðar, heldur einnig annara. En ekki er þess að dyljast, að oftlega hefir hið illa orðið hinu góða yfirsterkara á þessum útjaðri vitheims, sem jörð vor er. Og enn er eins og skugga frá Viti leggi yfir jörðu vora, og þó að ótrú-

legt sé, þá er einn svartasti bletturinn einmitt hér á Íslandi, einsog eg veik á í grein hér í blaðinu í vor sem leið. Því að enn er ekki lokið óhamingju þessarar óhamingjusömustu þjóðar, og jafnvel aldrei verið meiri tvisýna á um framtíð hennar en nú. En góðs viti er það, að oss skuli einmitt á slíkum hættutímum hafa vakist upp annar eins vinur og Adam Rutherford er.

II.

Annar vinur minn, M. Gabriel Gobron, sendir mér pólskt blað — Hejnal minnir mig það heiti — sem er í þýðing ritgerðar eftir mig um eðli svefns og drauma. Kom sú grein fyrst í ensku tímariti, en síðan í frönsku, í þýðingu eftir Gobron. Mér þykir dálítið gaman að því, að þess skuli hafa þótt vert, að þýða þessa grein mína á pólsku, því að sálfræðingur sá, sem mér hefir þótt taka öllum öðrum fram þeim, sem eg hefi lesið nokkuð eftir, prófessor Ochorovicz, var Póverji. Mætti vel nefna hann Kópernikus sálfræðinnar — en Kópernikus var pólskur. — Ochorovicz er nú dáinn fyrir ekki allfáum árum, en hann hefði verið manna líklegastur til að sjá, að í ritgerð þessari, sem nú má lesa á pólsku, er einmitt verið að benda á hið nauðsynlega og mjög þráða nýja upphaf (new leparture) í líffræði, í hinni viðari merkingu þess orðs.

III.

M. Gabriel Gobron bað mig að skrifa eitthvað, sem hann gæti þýtt á frönsku, um viðhorf mitt til þess sem nefnt hefir verið andatrú eða andahyggja spiritisme, spiritualism). Gerði eg það, og hefir Gobron fengið greinina prentaða — með nokkurum villum — í tímariti, sem heitir Annales du spiritisme, sept.—okt. heftið. Greinina nefndi eg: géologue devient métabiologiste: Jarðfræðingur gerist framlífsfræðingur. Hefi eg búið til orðið metabios um lífið eftir dauðann. Nefni eg prótobios frumlíf, slikt sem lífað er á útjaðars- eða útkjálkajörðum, einsog hér er; metabios: framlíf, og diabios: hið sigursæla líf, þar sem komið er á braut ávalt vaxandi fullkonnunar. Segi eg það ekki ósatt, að framtíð mannkynsins er undir því komin, að takist að koma þeim málum í rétt horf. En þar er við ramman reip að draga. Menn eru hinir fráhverfustu því á báða bóga, að vilja láta sér skiljast, að hér ræðir um útfærslu náttúrufræðinnar, og hana nauðsynlegri og þýðingarmeiri en nokkra, sem orðið hefir áður, en þó í eðli sínu ekki ólíka þeirri, sem leitt hefir til hinnar nýju eðlisfræði. Þeir munu vera fáir ennþá spiritistarnir, sem vilja taka undir það, að ef andatrúin eða

framlífstrúin á að verða sigursæl, verður hún að hætta að vera andatrú og breytast í lífræði og heimsræði: If spiritualism is to become completely a success, it must cease to be spiritualism. Og hinsvegar mun yfirgnæfandi meirihluti vísindamannanna ekki hafa meiri trú á vísindunum ennþá en það, að ætla þeim ofvaxið, að færa lífræðina þannig út, að hún komist á leiðina til þess að verða allífræði og alheimslífræði. Og ennþá er mjög erfitt að fá menn til að gefa því nokkurn gaum, sem þó er augljóst, ef athygli er viðhöfð, að framtíð mannkyns er undir því komin, hvort þessi andlega aflraun tekst eða ekki. En hinar ömurlegu horfur nú, hér á jörðu, eru einmitt slíkar sem búast má við á jarðstjörnu þar sem hinum mest áriðandi sannindum er lítil gaumur gefinn.

24. sept.

Helgi Pjeturss.

Helgi Pjeturss.
1938